

ที่ นศ ๐๐๑๘.๑/ว ๕๔๔๕

ถึง สำนักทะเบียนอำเภอ ทุกสำนักทะเบียน

พร้อมนี้จังหวัดขอส่งสำเนาหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๒๒๑๖๙ ลงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลมีสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายและระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน มาเพื่อทราบและถือปฏิบัติต่อไป ทั้งนี้ ให้ดาวน์โหลดสิ่งที่ส่งมาด้วยจาก www.pokkrongnakhon.com มุมหนังสือราชการ (จังหวัด) หน้าเว็บไซต์

ที่ทำการปกครองจังหวัด
กลุ่มงานปกครอง
โทร./โทรสาร ๐-๗๕๓๔-๐๗๓๘
www.pokkrongnakhon.com

ป.120

ที่ทำการปกครองจังหวัดนครศรีธรรมราช
เลขรับ 6029
วันที่ 04 ต.ค. 2561 เวลา..... น.

ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๒๕๖๗

กรมการปกครอง
ถนนอัษฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๗ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลมีสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าว ที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายและระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

อ้างถึง ๑. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๑๐.๒/ว ๑๑๗๐ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓
๒. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๑๔๗๕๓ ลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๒
๓. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๓๖๖๐ ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓
๔. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๙๖๐๙ ลงวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๘
๕. คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดง ที่ อ.๒๓๓/๒๕๕๗ วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๗

ตามที่กรมการปกครองได้แจ้งแนวทางปฏิบัติในการรับจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน เพื่อให้จังหวัดแจ้งให้สำนักทะเบียนอำเภอในเขตพื้นที่ถือปฏิบัติ ซึ่งรายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่อ้างถึง ข้อ ๑ - ข้อ ๔ นั้น

กรมการปกครองได้รับแจ้งว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามมาตรา ๒๔๗ (๑) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ โดยให้สำนักทะเบียนทุกแห่งใช้แนวทางตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดคดีหมายเลขแดง ที่ อ.๒๓๓/๒๕๕๗ วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๗ ซึ่งรายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่อ้างถึงข้อ ๕ เป็นแนวทางปฏิบัติในการจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการก่อตั้งครอบครัว

กรมการปกครองพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การบริการประชาชนด้านการจดทะเบียนสมรสซึ่งถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเพื่อเป็นการป้องกันการกระทำทุจริตในการจดทะเบียนสมรสโดยมีเจตนาพฤติกรรมอำพรางอันจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงภายในของประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดง ที่ อ.๒๓๓/๒๕๕๗ กรมการปกครองจึงยกเลิกหนังสือกรมการปกครองซึ่งปรากฏตามเอกสารที่อ้างถึง ข้อ ๑ – ข้อ ๔ และกำหนดแนวทางปฏิบัติในการจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายและระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน รายละเอียดดังนี้

/๑. กรณีการรับจดทะเบียน...

๑. กรณีการรับจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย

๑.๑ ให้ตรวจสอบคำร้องขอจดทะเบียนสมรส (คร.๑) ว่าถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ และให้ตรวจสอบบัตรประจำตัวประชาชนของบุคคลสัญชาติไทย และหนังสือเดินทางของบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย

๑.๒ ให้ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสทั้งสองฝ่ายว่า เป็นไปตามเงื่อนไขการสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ.๒๕๔๑ โดยให้ตรวจสอบหนังสือรับรองของสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลของผู้ร้อง หรือจากองค์การที่รัฐบาลประเทศนั้นมอบหมาย ซึ่งหนังสือรับรองนั้นอย่างน้อยจะต้องระบุในเรื่องสถานภาพการสมรสของผู้ยื่นคำร้องว่า ผู้ยื่นคำร้องมิได้มีคู่สมรสอยู่ก่อน

๑.๓ ให้นายทะเบียนสอบปากคำผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรสทั้งสองฝ่ายไว้โดยละเอียดตามแบบ ปค.๑๔ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงว่าผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรสทั้งสองฝ่ายมิได้มีเจตนาพฤติกรรมอำพรางในการจดทะเบียนสมรส

๒. กรณีคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่เป็นชนกลุ่มน้อยหรือบุคคลผู้ที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนร้องขอจดทะเบียนสมรสกับบุคคลสัญชาติไทย

๒.๑ ให้ตรวจสอบคำร้องขอจดทะเบียนสมรส (คร.๑) ว่าถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ และให้ตรวจสอบบัตรประจำตัวประชาชนและบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยหรือบัตรประจำตัวบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนแล้วแต่กรณีของผู้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสทั้งสองฝ่าย

๒.๒ ให้ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ยื่นคำร้องจดทะเบียนสมรสทั้งสองฝ่ายว่า เป็นไปตามเงื่อนไขการสมรส มาตรา ๑๔๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยให้ตรวจสอบรายการบุคคลของบุคคลสัญชาติไทยและบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน ในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎรและฐานข้อมูลทะเบียนครอบครัว เพื่อให้ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ยื่นคำร้องมิได้มีคู่สมรสอยู่ก่อน

๒.๓ การสอบพยานบุคคลให้การรับรองคุณสมบัติของคู่สมรสทั้งสองฝ่าย ใช้พยาน ๒ คน ควรเป็นพยานของคู่สมรสฝ่ายละ ๑ คน ที่รู้จักคุ้นเคยกับคู่สมรสเป็นอย่างดี

๓. ให้นายอำเภอและผู้อำนวยการเขตปฏิบัติหน้าที่ นายทะเบียนอำเภอและนายทะเบียนเขตแล้วแต่กรณี ปฏิบัติหน้าที่นายทะเบียนในการรับจดทะเบียนสมรส ระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าวหรือคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยหรือบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนด้วยตนเอง แต่หากไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่นายทะเบียนได้ ให้มอบหมายปลัดอำเภอหัวหน้ากลุ่มบริหารงานปกครอง หรือปลัดอำเภอหัวหน้ากลุ่มงานทะเบียนและบัตร และผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตหรือหัวหน้าฝ่ายทะเบียนแล้วแต่กรณี เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนโดยมีกำหนดระยะเวลาแน่นอน

๔. กรณีนายทะเบียนมีคำสั่งไม่รับจดทะเบียนสมรส

เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนเขต ได้รับคำร้องขอจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน ให้พิจารณาข้อเท็จจริงที่ผู้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสนำมาแสดง ประกอบข้อกฎหมาย

/หากพิจารณา...

หากพิจารณาเห็นว่าการร้องขอจดทะเบียนสมรสนั้น มีเจตนาพฤติกรรมอำพราง ก็ให้ใช้ดุลพินิจในการไม่รับจดทะเบียนสมรสดังกล่าว และชี้แจงเหตุผลในการใช้ดุลพินิจให้ผู้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสทราบ รวมทั้งแจ้งให้ผู้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสทราบว่า ผู้ยื่นคำร้องสามารถยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อศาลได้ตาม มาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ หรือสามารถนำคดีฟ้องต่อศาลปกครองตาม มาตรา ๙ (๑) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๔๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและแจ้งให้สำนักทะเบียนอำเภอทุกแห่งในเขตพื้นที่ถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

ร้อยตำรวจโท

(อาทิตย์ บุญญะโสภัต)

อธิบดีกรมการปกครอง

สำนักบริหารการทะเบียน
ส่วนการทะเบียนทั่วไป
โทร. ๐ ๒๗๙๑ ๗๐๑๗ – ๑๙
โทรสาร ๐ ๒๗๙๑ ๗๐๑๙

◯ คำพิพากษา
(อุทธรณ์)

(ต. ๒๒)

คดีหมายเลขดำที่ อ. ๗๖๒/๒๕๕๔
คดีหมายเลขแดงที่ อ. ๒๓๗/๒๕๕๗

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลปกครองสูงสุด

วันที่ ๑๙ เดือน มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๗

ระหว่าง

นายนิยม จันทะคุณ ที่ ๑
นางคำภู ดวงอุปะ ที่ ๒
นางบัวเรียน ศรีเพ็ชร ที่ ๓
นายอุดม สนิท ที่ ๔
นายบรรพต เฉลิมรัตน์ ที่ ๕ ผู้ฟ้องคดี

นายอำเภอนาแห้ว ผู้ถูกฟ้องคดี

เรื่อง คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐออกคำสั่งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (อุทธรณ์คำพิพากษา)

ผู้ถูกฟ้องคดียื่นอุทธรณ์คำพิพากษา ในคดีหมายเลขดำที่ ๑๕๖/๒๕๕๔ หมายเลขแดงที่ ๗๒/๒๕๕๔ ของศาลปกครองชั้นต้น (ศาลปกครองอุดรธานี)

คดีนี้ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าฟ้องว่า ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าเป็นบุคคลสัญชาติไทย ซึ่งได้อยู่กินฉันสามีภรรยากับบุคคลต่างด้าว (ลาวอพยพ) มานานกว่า ๓๐ ปี จนมีบุตรได้สัญชาติไทย และบางคนเรียนจนถึงขั้นปริญญาและรับราชการแล้ว เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๔๙ ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าได้ไปยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสกับบุคคลดังกล่าวต่อผู้ถูกฟ้องคดี

ศาลปกครองสูงสุด
18 มิ.ย. 2557
ศาลปกครองสูงสุด

/แต่ผู้ถูกฟ้องคดี...

ศาลปกครองสูงสุด

แต่ผู้ถูกฟ้องคดีปฏิเสธไม่ยอมจดทะเบียนสมรสให้โดยอ้างว่าคู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้าเป็นบุคคลต่างด้าว ทำให้ไม่อาจตรวจสอบหลักฐานได้ว่า ขณะยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสเป็นผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขแห่งการสมรส คือ เป็นญาติสืบสายโลหิตกันหรือไม่ หรือมีคู่สมรสอยู่หรือไม่ ตามมาตรา ๑๔๕๐ และมาตรา ๑๔๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และได้มีหนังสือลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๙ แจ้งให้คู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้า (ผู้ที่ประสงค์จะจดทะเบียนสมรส) ไปขอหนังสือรับรองเรื่องดังกล่าวจากสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลในประเทศไทย ต่อมา ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าได้มีหนังสือลงวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๔๙ แจ้งผู้ถูกฟ้องคดีว่า ได้ไปติดต่อสถานกงสุลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวประจำประเทศไทยที่จังหวัดขอนแก่นแล้ว เจ้าหน้าที่สถานกงสุลแจ้งว่าสถานกงสุลไม่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องดังกล่าว แต่เป็นหน้าที่ของนายทะเบียนท้องที่ที่ออกบัตรประจำตัวลาวอพยพที่จะต้องดำเนินการเอง ซึ่งต่อมาผู้ถูกฟ้องคดีได้มีหนังสือลงวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๔๙ แจ้งผู้ฟ้องคดีทั้งห้าว่า ได้ใช้ดุลพินิจสั่งการตามอำนาจหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าเห็นว่าการกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมและขัดต่อหลักการเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้น

ขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีจดทะเบียนสมรสให้ผู้ฟ้องคดีทั้งห้ากับบุคคลต่างด้าว

ต่อมา ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าได้แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องตามคำสั่งศาลปกครองชั้นต้น ความว่า นางจวน จันทะคุณ (คนลาวอพยพ) ผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรสกับผู้ฟ้องคดีที่ ๑ ได้อพยพเข้ามาในราชอาณาจักรตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ไม่ได้แจ้งหลักฐานต่อทางราชการและไม่ได้รับบัตรประจำตัวคนต่างด้าว แต่ต่อมาได้รับบัตรประจำตัวลาวอพยพ ซึ่งได้แนบสำเนาส่งต่อศาลโดยบัตรประจำตัวลาวอพยพที่ออกให้โดยผู้ถูกฟ้องคดีเมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ ระบุว่านางจวน เกิดในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ตามบัญชีเครือญาติระบุว่าผู้ฟ้องคดีที่ ๑ และนางจวนได้อยู่กินฉันสามีภรรยากันมากว่า ๓๒ ปี มีบุตรด้วยกัน ๒ คน คือ นายประกอบ จันทะคุณ ซึ่งตามสำเนาสูติบัตรระบุว่าเกิดในวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๑๙ และนางสาวแสงเทียน จันทะคุณ ซึ่งตามสำเนาสูติบัตรระบุว่าเกิดวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๒๕ ส่วนนายสมศักดิ์ อินดิษฐ์ หรืออินฤทธิ์ (คนลาวอพยพ) ผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรสกับผู้ฟ้องคดีที่ ๒ ได้อพยพเข้ามาในราชอาณาจักรตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๔ ไม่ได้แจ้งหลักฐานต่อ

/ทางราชการ...

ศาลปกครองสูงสุด
ศาลปกครองสูงสุด

ทางราชการและไม่ได้รับบัตรประจำตัวคนต่างด้าว แต่ต่อมาได้บัตรประจำตัวลาวอพยพ ซึ่งได้แนบสำเนาส่งต่อศาล โดยบัตรประจำตัวลาวอพยพที่ออกให้โดยผู้ถูกฟ้องคดีเมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ ระบุว่านายสมศักดิ์ เกิดในปี พ.ศ. ๒๔๘๗ ตามบัญชีเครือญาติระบุว่าผู้ฟ้องคดีที่ ๒ และนายสมศักดิ์ได้อยู่กินฉันสามีภรรยากันมากว่า ๓๐ ปี มีบุตรด้วยกัน ๓ คน คือ นางสาวรัตนา อินทร์ฤทธิ์ นายปรีชา อินทร์ฤทธิ์ และนายสัญญา อินทร์ฤทธิ์ ส่วนนายเส่ง มณีวงศ์ (คนลาวอพยพ) ผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรสกับผู้ฟ้องคดีที่ ๓ ได้อพยพเข้ามาในราชอาณาจักรตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๔ ไม่ได้แจ้งหลักฐานต่อทางราชการและไม่ได้รับบัตรประจำตัวคนต่างด้าว แต่ต่อมาได้รับบัตรประจำตัวลาวอพยพที่ออกให้โดยผู้ถูกฟ้องคดีเมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ ระบุว่านายเส่งเกิดในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ตามบัญชีเครือญาติระบุว่าผู้ฟ้องคดีที่ ๓ และนายเส่งได้อยู่กินฉันสามีภรรยากันมากว่า ๒๕ ปี ไม่มีบุตรด้วยกัน ส่วนนางแก้ว อัคคะวง (คนลาวอพยพ) ผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรสกับผู้ฟ้องคดีที่ ๔ ได้อพยพเข้ามาในราชอาณาจักรตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๓ ไม่ได้แจ้งหลักฐานต่อทางราชการและไม่ได้รับบัตรประจำตัวคนต่างด้าว แต่ต่อมาได้รับบัตรประจำตัวลาวอพยพซึ่งได้แนบสำเนาส่งต่อศาล โดยบัตรประจำตัวลาวอพยพที่ออกให้โดยผู้ถูกฟ้องคดีเมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ ระบุว่านางแก้วเกิดในปี พ.ศ. ๒๔๙๙ ตามบัญชีเครือญาติระบุว่าผู้ฟ้องคดีที่ ๔ และนางแก้วได้อยู่กินฉันสามีภรรยากันมากว่า ๒๖ ปี มีบุตรด้วยกัน ๓ คน คือ นายสังคม สนิท นายสมพร สนิท และนางสาวจันทิมา สนิท และนางถ่านหรือท่านหรือฐาน เฉลิมรัตน์ (คนลาวอพยพ) ผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรสกับผู้ฟ้องคดีที่ ๕ ได้อพยพเข้ามาในราชอาณาจักรตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๓ ไม่ได้แจ้งหลักฐานต่อทางราชการและไม่ได้รับบัตรประจำตัวคนต่างด้าว แต่ต่อมาได้รับบัตรประจำตัวลาวอพยพซึ่งได้แนบสำเนาส่งต่อศาล โดยบัตรประจำตัวลาวอพยพที่ออกให้โดยผู้ถูกฟ้องคดีเมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ ระบุว่านางท่านเกิดในปี พ.ศ. ๒๔๙๓ ตามบัญชีเครือญาติระบุว่าผู้ฟ้องคดีที่ ๕ และนางท่านได้อยู่กินฉันสามีภรรยากันมากว่า ๓๖ ปี มีบุตรด้วยกัน ๒ คน คือ นายอภิวัฒน์ เฉลิมรัตน์ และนางสาวภาณิรัตน์ เฉลิมรัตน์

ผู้ถูกฟ้องคดีให้การว่า ผู้ถูกฟ้องคดีได้มีคำสั่งอำเภอนาแห้วมอบหมายให้ข้าราชการปฏิบัติหน้าที่แทนนายทะเบียนในการรับคำร้องการจดทะเบียนครอบครัว การจดทะเบียนสมรสให้กับบุคคลต่างด้าว โดยมอบหมายให้นายพงษ์ศักดิ์ ศิริวิชัย ตำแหน่งปลัดอำเภอ (เจ้าพนักงานปกครอง ๗ว.) ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะนายทะเบียนอำเภอนาแห้ว

ศาลปกครองสูงสุด
18 มิ.ย. 2557
ศาลปกครองสูงสุด

/แทนนายทะเบียน...

แทนนายทะเบียนอำเภอนาแห้ว กรณีตามคำฟ้องที่ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าฟ้องว่าได้ยื่นขอจดทะเบียนสมรส แต่ติดเงื่อนไขสมรสด้านสืบสายโลหิตเดียวกันหรือไม่ และมีคู่สมรสมาก่อนจดทะเบียนหรือไม่นั้น ประเด็นนี้ มีแนวทางของกรมการปกครองเกี่ยวกับการพิจารณาคำขอจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลต่างด้าวที่เป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองและได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวกับบุคคลสัญชาติไทย ตามหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๑๐.๒/ว ๑๑๗๐ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓ กำหนดให้นายทะเบียนรับคำขอจดทะเบียนสมรสทุกราย มิให้มีการเลือกปฏิบัติ และให้นายทะเบียนทำการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ยื่นคำขอว่า มีคุณสมบัติเป็นไปตามเงื่อนไขแห่งการสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ หรือไม่ และกำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจสอบเงื่อนไข และการจดทะเบียนสมรสของบุคคลต่างด้าว กรณีบุคคลต่างด้าวเข้ามาในประเทศโดยมิชอบด้วยกฎหมายร้องขอจดทะเบียนสมรสกับบุคคลสัญชาติไทยหรือกับบุคคลต่างด้าวด้วยกันให้ปฏิบัติดังนี้ (๑) ให้ตรวจสอบคำร้องขอจดทะเบียนสมรสว่าถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ และให้ตรวจสอบบัตรประจำตัวผู้ร้องนั้นด้วย (๒) ให้สอบสวนปากคำผู้ร้องขอจดทะเบียนไว้โดยละเอียดตามแบบ ปค. ๑๔ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงว่าผู้ร้องขอจดทะเบียนเป็นใคร อยู่ที่ไหน สัญชาติอะไร อาชีพอะไร มีรายได้เท่าใด และเข้ามาอยู่ในประเทศไทยนานเท่าใดแล้ว เมื่อจดทะเบียนแล้วจะไปอยู่ที่ไหน และ (๓) ให้ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ร้องขอจดทะเบียนทั้งสองฝ่ายว่า มีคุณสมบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือไม่ หากมีเหตุอันควรสงสัยว่า ผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรสจะขาดคุณสมบัติตามเงื่อนไขแห่งการสมรส ก็ให้นายทะเบียนยับยั้งการจดทะเบียนไว้ก่อนโดยอ้างข้อกฎหมาย เช่น มาตรา ๑๔๕๐ มาตรา ๑๔๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่านายทะเบียนไม่อาจตรวจสอบหลักฐานได้ว่าขณะที่ผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรสเป็นญาติสืบสายโลหิตกันหรือไม่ หรือมีคู่สมรสอยู่หรือไม่ เป็นต้น เพื่อให้ผู้ร้องหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ให้ปรากฏต่อนายทะเบียนว่ามีคุณสมบัติถูกต้องครบถ้วนตามเงื่อนไขแห่งการสมรส และมีวิธีการดำเนินการจดทะเบียนสมรสตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๕๔๑ ดังนี้ (๑) การร้องขอจดทะเบียน ผู้ร้องจะต้องร้องขอต่อนายทะเบียน ณ สำนักทะเบียนแห่งหนึ่งแห่งใดก็ได้และสามารถร้องขอให้นายทะเบียนออกไปจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียนในเขตอำนาจนายทะเบียน โดยเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง (๒) การร้องขอ

/จดทะเบียน...

ศาลปกครองสูงสุด
18 มิ.ย. 2557
ศาลปกครองสูงสุด

จดทะเบียนหรือบันทึก ให้ผู้ยื่นคำร้องขอต่อนายทะเบียนตามแบบ คร. ๑ และให้นายทะเบียนตรวจสอบหลักฐาน บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรอื่นที่ทางราชการออกให้ เช่น ใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว รวมทั้งสำเนาทะเบียนบ้านของผู้ร้อง ถ้าผู้ร้องเป็นบุคคลต่างด้าวซึ่งไม่สามารถแสดงเอกสารหรือหลักฐานดังกล่าวให้นายทะเบียนตรวจสอบเอกสารหรือหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าผู้ร้องเป็นใครและมีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายไทยว่าด้วยการนั้นหรือไม่ กรณีของผู้ฟ้องคดีทั้งห้า เมื่อผู้ถูกฟ้องคดีได้รับคำร้องขอจดทะเบียนและบันทึกทะเบียนครอบครัว (คร.๑) และตรวจสอบคำร้องบัตรประจำตัวผู้ร้องแล้วปรากฏว่าคู่สมรสของผู้ร้อง (ผู้ฟ้องคดีทั้งห้า) เป็นบุคคลต่างด้าว (ลาวอพยพ) และมีบัตรประจำตัวคนต่างด้าวและทะเบียนประวัติ (ลาวอพยพ) ขึ้นทะเบียนเป็นชนกลุ่มน้อย (ลาวอพยพ) ตามความในหนังสือสั่งการสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๑๐.๑/ว ๘ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๓๘ และหนังสือสั่งการสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๑๐.๑/ว ๑๗ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๐ ผู้ถูกฟ้องคดีได้ดำเนินการสอบสวนบันทึกปากคำคู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้าที่ขอจดทะเบียนสมรสตามแบบ ปค. ๑๔ แล้ว ได้ความว่า คู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้าเป็นบุคคลต่างด้าว (ลาวอพยพ) มีสัญชาติลาว มีรายได้ มีอาชีพ และเข้ามาอยู่ในประเทศไทยตามห้วงระยะเวลาต่างกันไป และได้ตรวจสอบคุณสมบัติคู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้าที่เป็นบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (ลาวอพยพ) แล้ว เห็นว่ามีเหตุอันควรสงสัยว่าคู่สมรสที่เป็นบุคคลต่างด้าวอาจจะขาดคุณสมบัติตามเงื่อนไขแห่งการสมรสในกรณีที่ว่าขณะที่ร้องขอจดทะเบียนสมรสเป็นญาติสืบสายโลหิตกันหรือไม่ หรือมีคู่สมรสอยู่หรือไม่ตามมาตรา ๑๔๕๐ และมาตรา ๑๔๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้ถูกฟ้องคดีจึงสั่งการในคำร้อง (คร.๑) ให้คู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้าดำเนินการขอหลักฐานเพิ่มเติมตามมาตรา ๑๔๕๐ และมาตรา ๑๔๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และได้แจ้งให้คู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้าในฐานะของผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรสทราบแล้วตามหนังสืออำเภอนาแห้ว ที่ ลย ๐๙๑๗/๙๑๑ ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๙ เพื่อให้หาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ให้ปรากฏต่อนายทะเบียนว่ามีคุณสมบัติถูกต้องครบถ้วนตามเงื่อนไขแห่งการสมรส ซึ่งในกรณีนี้ผู้ถูกฟ้องคดีได้ถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๕๔๑ และหนังสือสั่งการกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๑๐.๒/ว ๑๑๗๐ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓ โดยฐานข้อมูลต่าง ๆ ของคนต่างด้าว (ลาวอพยพ) ซึ่งอยู่ในความครอบครองของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งบัตรประจำตัวและข้อมูลทะเบียนประวัติ

/คนต่างด้าว...

ศาลปกครองสูงสุด
ส.ค. 2557
ศาลปกครองสูงสุด

คนต่างด้าว (ลาวอพยพ) นั้น ผู้อำนวยการทะเบียนกลางได้มีหนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๑๐.๑/ว ๑๗ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๐ ให้ถือว่าข้อมูลประวัติชนกลุ่มน้อยไม่ถือเป็นเอกสารทะเบียนราษฎร ตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ และบัตรประจำตัวชนกลุ่มน้อยไม่ถือเป็นบัตรประจำตัวประชาชนตามพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ แต่เป็นเอกสารที่ทางราชการจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการควบคุม ตรวจสอบ และพิสูจน์ทราบตัวบุคคล เป็นการป้องกันไม่ให้มีผู้หลบหนีเข้ามาใหม่เพิ่มขึ้น ซึ่งการจัดทำทะเบียนประวัติดังกล่าวไม่ก่อให้เกิดสิทธิเกี่ยวกับสัญชาติและไม่ถือว่าเป็นการอนุญาตให้อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมายแต่ประการใด บุคคลเหล่านี้ยังต้องถือว่าเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย แต่ด้วยเหตุผลทางการเมืองหรือมนุษยธรรม ทางราชการจึงผ่อนผันให้อยู่ในประเทศไทยตามเขตจังหวัดควบคุมได้เป็นการชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับต่อไป จึงทำให้ไม่สามารถใช้ฐานข้อมูลต่างๆ ที่กล่าวข้างต้นที่อยู่ในครอบครองของผู้ถูกฟ้องคดีมายืนยันตามคุณสมบัติที่ถูกต้องครบถ้วนตามเงื่อนไขการจดทะเบียนสมรสได้ เมื่อผู้ร้องขอให้จดทะเบียนสมรสเป็นคนต่างด้าวซึ่งไม่สามารถแสดงเอกสารหรือหลักฐานมาแสดงให้นายทะเบียนตรวจสอบเอกสารหรือหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าผู้ร้องเป็นใคร และมีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายไทยว่าด้วยการนั้นหรือไม่ ผู้ถูกฟ้องคดีจึงได้สั่งการในคำร้อง (คร.๑) ให้คู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้าในฐานะผู้ร้องให้หาพยานหลักฐานมาพิสูจน์เพื่อให้ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่าไม่เป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามตามเงื่อนไขการสมรสตามมาตรา ๑๔๕๐ และมาตรา ๑๔๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และแจ้งเป็นหนังสือราชการ ที่ ลย ๐๙๑๗/๙๑๑ ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๙ ให้ไปดำเนินการขอหนังสือรับรองของสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลของผู้ร้องในประเทศไทย แต่ต่อมาผู้ฟ้องคดีทั้งห้าอ้างว่าได้มอบหมายให้ทนายความไปติดต่อขอหนังสือรับรองจากสถานกงสุล สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวประจำประเทศไทยจังหวัดขอนแก่นแล้ว ได้รับคำตอบว่าไม่ใช่หน้าที่ของกงสุลที่จะต้องรับรองในเรื่องดังกล่าว จึงทำให้ไม่มีหลักฐานให้นายทะเบียนประกอบการพิจารณาจดทะเบียนสมรสให้ได้ ซึ่งการที่ผู้ถูกฟ้องคดีแจ้งให้ไปขอหนังสือรับรองจากสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลดังกล่าว เป็นการกระทำเพื่อพิสูจน์เงื่อนไขทั้งสองประการอันเป็นเหตุขัดข้องในการจดทะเบียนสมรส สำหรับกรณีเดียวกันนี้ได้เกิดขึ้นที่อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดหนองคาย ตามคดีของศาลปกครองขอนแก่นคดีหมายเลขดำที่ ๔๓๔/๒๕๔๘ โดยในประเด็น

/การขอหนังสือ...

ศาลปกครองสูงสุด
1 (มิ.ย. 2557
ศาลปกครอง

การขอหนังสือรับรองเพื่อเป็นหลักฐานการขอจดทะเบียนสมรสจากสถานเอกอัครราชทูต หรือสถานกงสุล นั้น อธิบดีกรมการปกครองได้ชี้แจงในคดีดังกล่าวว่าไม่ได้อยู่ในความรับผิดชอบของกรมการปกครอง และตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ มาตรา ๑๓ ห้ามมิให้นายทะเบียนจดทะเบียนสมรส เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าการมิได้เป็นไปตามเงื่อนไขการสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นภาระหน้าที่ของผู้ฟ้องคดีทั้งห้าต้องพิสูจน์ให้ปรากฏกับนายทะเบียนครอบครัวก่อน และในคำฟ้องของผู้ฟ้องคดีทั้งห้าก็ไม่ปรากฏว่าการกระทำของผู้ฟ้องคดีทั้งห้าเป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดแต่อย่างใด

ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าคัดค้านคำให้การว่า ตามที่ผู้ฟ้องคดีทั้งห้ายื่นคำขอจดทะเบียนสมรส แต่ติดเงื่อนไขการสมรส การสืบสายโลหิตหรือการเป็นญาติสืบสายโลหิตเดียวกันหรือไม่ และผู้ถูกฟ้องคดีในฐานะนายทะเบียนได้สั่งการในคำร้อง (คร.๑) ให้คู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้าหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์เพิ่มเติม ตามมาตรา ๑๔๕๐ และมาตรา ๑๔๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยให้ไปดำเนินการขอหนังสือรับรองของสถานเอกอัครราชทูต หรือสถานกงสุล สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวประจำประเทศไทยจังหวัดขอนแก่น ซึ่งผู้ฟ้องคดีทั้งห้าก็ได้ดำเนินการแล้ว โดยได้มอบหมายให้นายรังสรรค์ อินทจันทร์ ทนายความไปติดต่อกับสถานกงสุลฯ ประจำประเทศไทยที่จังหวัดขอนแก่น แต่ได้รับการปฏิเสธว่าไม่ใช่หน้าที่ของสถานกงสุล ซึ่งผู้ฟ้องคดีได้ทำหนังสือชี้แจงกรณีดังกล่าวแล้วตามหนังสือลงวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๔๙ แต่ผู้ถูกฟ้องคดีก็ยังไม่ดำเนินการจดทะเบียนสมรสให้เช่นเดิม ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าจึงได้ไปขอให้กำนันตำบลนาแห้วออกหนังสือรับรองให้ แต่ผู้ถูกฟ้องคดียังปฏิเสธโดยอ้างว่าไม่สามารถตรวจสอบเงื่อนไขการสมรสตามมาตรา ๑๔๕๐ และมาตรา ๑๔๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าเห็นว่าคำให้การของผู้ถูกฟ้องคดีไม่อาจรับฟังได้และเป็นเหตุผลที่ขัดแย้งกับแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกาที่เคยวินิจฉัยไว้ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๗๔๐/๒๕๓๕ ระหว่างนายเกียรติศักดิ์ แซ่จึง ผู้ร้อง ร้อยเอก อรุณ พันธุ์ภักดี ผู้คัดค้าน ที่ศาลฎีกาได้พิพากษาไว้ความว่า การที่ผู้ร้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย ยื่นคำร้องร่วมกับบุคคลสัญชาติญวน ซึ่งเกิดที่จังหวัดอุบลราชธานีโดยบิดามารดาได้อพยพเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขอจดทะเบียนสมรสกัน แต่ผู้คัดค้านซึ่งเป็นนายทะเบียนบอกปัดไม่รับจดทะเบียนสมรสให้ โดยถือปฏิบัติตามคำสั่งในหนังสือของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งคำสั่งดังกล่าวนี้มิได้อาศัยอำนาจกฎหมายฉบับใด จึงเป็นเพียง

ศาลปกครองสูงสุด
1 ๕ มิ.ย. 2557
ศาลปกครอง

/ระเบียบภายใน...

ระเบียบภายในระหว่างเจ้าหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทยด้วยกันเท่านั้น จะใช้บังคับแก่บุคคลทั่วไป เช่น กฎหมายไม่ได้ ผู้คัดค้านจึงอ้างคำสั่งดังกล่าวมาเป็นเหตุไม่ยอมรับจดทะเบียนสมรสของผู้ร้องไม่ได้ และนอกจากนี้ ยังมีคำพิพากษาศาลฎีกาในแนวเดียวกันอีก ๒ คำพิพากษา คือ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๐๕๗/๒๕๒๖ และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๙๕๐/๒๕๒๙

ผู้ถูกฟ้องคดีให้การเพิ่มเติมว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดีไม่จดทะเบียนสมรสให้กับผู้ฟ้องคดีทั้งห้า เพราะว่าผู้ฟ้องคดีทั้งห้าไม่ได้พิสูจน์ให้ปรากฏแก่นายทะเบียนว่ามีคุณสมบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ผู้ถูกฟ้องคดีเป็นหน่วยงานในองค์กรของรัฐ ต้องกระทำการและปฏิบัติงานตามแนวนโยบายแห่งรัฐและภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดในบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ว่าด้วยพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ แม้แต่แนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ผู้ฟ้องคดีทั้งห้ากล่าวอ้างก็ยังวินิจฉัยว่า การจดทะเบียนสมรสของคนต่างด้าวต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยเงื่อนไขการสมรส หากมีเงื่อนไขที่จะทำการสมรสได้ครบถ้วนตามกฎหมายแล้ว นายทะเบียนจะไม่ยอมจดทะเบียนให้ไม่ได้ ก็เป็นการสนับสนุนว่าตราบใดที่ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าไม่พิสูจน์คุณสมบัติให้ครบถ้วนตามเงื่อนไขการสมรสตามกฎหมายไทย ผู้ถูกฟ้องคดีในฐานะนายทะเบียนก็ไม่อาจจดทะเบียนสมรสตามคำร้องให้ได้ เมื่อผู้ฟ้องคดีทั้งห้าไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้มีคุณสมบัติตามกฎหมาย การที่ผู้ถูกฟ้องคดีไม่ดำเนินการจดทะเบียนสมรสให้จึงถือว่าเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว

ศาลปกครองชั้นต้นพิจารณาแล้วเห็นว่า คดีมีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยว่าการที่ผู้ถูกฟ้องคดีไม่ยอมรับจดทะเบียนสมรสให้แก่ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าเป็นการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือไม่ เห็นว่า แม้การสมรสถือเป็นเสรีภาพอย่างหนึ่งของมนุษย์ แต่การสมรสคือการที่ชายและหญิงตกลงใช้ชีวิตร่วมกันเพื่อสร้างครอบครัว ซึ่งถือเป็นหน่วยของสังคมที่สำคัญที่สุด เนื่องจากสถาบันครอบครัวเป็นรากฐานของสังคม ประเทศจะมีความสงบเรียบร้อยหรือมีความมั่นคงหรือไม่ขึ้นอยู่กับสถาบันครอบครัวเป็นสำคัญ ด้วยเหตุดังกล่าว ในความเป็นจริง รัฐไม่อาจปล่อยให้มีการสมรสกันได้โดยเสรีโดยปราศจากหลักเกณฑ์หรือปราศจากการควบคุม แต่หลักเกณฑ์หรือการควบคุมที่รัฐกำหนดหรือบัญญัติขึ้นใช้บังคับย่อมต้องอยู่บนพื้นฐานของการที่จะมุ่งเสริมสร้างให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็งและมั่นคง การกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบหรือรับจดทะเบียนจึงต้องปฏิบัติหรือดำเนินการ

/ให้สอดคล้อง...

ศาลปกครองสูงสุด
31 ส.ค. 2557
ศาลปกครองสูงสุด

ให้สอดคล้องกับหลักการที่จะมุ่งเสริมสร้างให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็ง เมื่อปรากฏว่า ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ เป็นบุคคลสัญชาติไทย ได้อยู่กินฉันสามีภรรยากับนางจวน จันทะคุณ บุคคลต่างด้าว (ลาวอพยพ) จนมีบุตรด้วยกัน ๒ คน โดยบุตรคนแรกมีอายุนับถึงวันฟ้อง ๓๐ ปี (วันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๔๙) ผู้ฟ้องคดีที่ ๒ เป็นบุคคลสัญชาติไทย ได้อยู่กินฉันสามีภรรยากับนายสมศักดิ์ อินดิษฐ์ บุคคลต่างด้าว (ลาวอพยพ) จนมีบุตรด้วยกัน ๓ คน โดยบุตรคนแรกมีอายุนับถึงวันฟ้อง ๓๑ ปี ผู้ฟ้องคดีที่ ๓ เป็นบุคคลสัญชาติไทย ได้อยู่กินฉันสามีภรรยากับนายเส่ง มณีวงศ์ บุคคลต่างด้าว (ลาวอพยพ) ผู้ฟ้องคดีที่ ๔ เป็นบุคคลสัญชาติไทย ได้อยู่กินฉันสามีภรรยากับนางแก้ว อัคคะวง บุคคลต่างด้าว (ลาวอพยพ) จนมีบุตรด้วยกัน ๓ คน โดยบุตรคนแรกมีอายุนับถึงวันฟ้อง ๒๙ ปี และผู้ฟ้องคดีที่ ๕ เป็นบุคคลสัญชาติไทย ได้อยู่กินฉันสามีภรรยากับนางท่าน เฉลิมรัตน์ บุคคลต่างด้าว (ลาวอพยพ) จนมีบุตรด้วยกัน ๒ คน โดยบุตรคนแรกมีอายุนับถึงวันฟ้อง ๓๖ ปี จากข้อเท็จจริงข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ก่อนที่คู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้าจะยื่นคำขอจดทะเบียนสมรสต่อผู้ถูกฟ้องคดีในวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๔๙ แต่ละคนได้เข้ามาอยู่กินฉันสามีภรรยากับคู่สมรสของตนในประเทศไทยเป็นเวลาหลายสิบปี ดังนั้น จึงเป็นเรื่องยากที่จะตรวจสอบหรือยากที่จะนำหลักฐานทางทะเบียนของบุคคลต่างด้าวเหล่านี้ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมาแสดงให้ผู้ถูกฟ้องคดีเห็นว่าไม่เคยสมรสมาก่อนได้ เนื่องจากในขณะนั้นระบบงานทะเบียนราษฎรของประเทศดังกล่าวน่าจะไม่สมบูรณ์หรือน่าจะยังไม่มีการจัดทำอย่างกว้างขวาง อันเป็นผลสืบเนื่องจากการที่ประเทศเพิ่งจะพ้นจากภาวะสงคราม ในทางตรงกันข้าม การที่คู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้าได้เข้ามาอยู่กินฉันสามีภรรยากับคู่สมรสของตนในประเทศไทยเป็นเวลานานหลายสิบปี การเข้ามาในประเทศไทยของบุคคลดังกล่าวจึงน่าจะเข้ามาตั้งแต่อายุยังน้อย โอกาสที่จะมีคู่สมรสอยู่ก่อนแล้วในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจึงมีโอกาสเกิดขึ้นได้น้อย เมื่อพิจารณากับข้อเท็จจริงที่บุคคลต่างด้าวซึ่งเป็นผู้ยื่นคำขอและผู้ฟ้องคดีทั้งห้าได้รับรองตนเองว่ายังไม่มีคู่สมรสมาก่อน ก็ย่อมจะมีน้ำหนักเพียงพอให้ผู้ถูกฟ้องคดีรับฟังได้ว่าคู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้ายังไม่มีคู่สมรสตามมาตรา ๑๔๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบกับในประเด็นนี้ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าก็ได้จัดให้มีหลักฐานเป็นหนังสือรับรองของกำนันตำบลนาแห้วที่รับรองสถานภาพการสมรสของบุคคลดังกล่าวแล้ว ถึงแม้ว่าในหนังสือรับรองดังกล่าวจะไม่ได้ระบุชื่อบุคคลที่ให้การรับรองให้เฉพาะเจาะจงก็ตาม แต่ข้อความที่ว่า กรณีเกี่ยวกับเงื่อนไขการสมรสว่า บุคคลต่างด้าว

ศาลปกครองสูงสุด
16 ส.ค. 2557
ศาลปกครองสูงสุด

/(ลาวอพยพ)...

(ลาวอพยพ) มีคู่สมรสอยู่ก่อนหรือไม่นั้น ข้าพเจ้าขอชี้แจงและยืนยันว่า บุคคลทั้งห้าดังกล่าวได้มาอยู่กินร่วมกันฉันสามีภรรยา ในเขตปกครองของข้าพเจ้ามานานกว่า ๓๐ ปี นั้น ผู้ถูกฟ้องคดีก็ย่อมสามารถที่จะอนุมานได้ว่า ถ้อยคำในหนังสือรับรองดังกล่าวเป็นการรับรองสถานภาพของคู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้า ซึ่งในกรณีดังกล่าวอยู่ในภาวะที่ผู้ถูกฟ้องคดีจะใช้ดุลพินิจในทางที่เป็นคุณกับผู้ฟ้องคดีทั้งห้าได้ และนอกจากนี้ยังปรากฏข้อเท็จจริงในคำให้การของผู้ถูกฟ้องคดีว่า ผู้ถูกฟ้องคดีมีหลักฐานข้อมูลต่างๆ ของคู่สมรสที่เป็นคนต่างด้าว (ลาวอพยพ) ซึ่งอยู่ในครอบครองของผู้ถูกฟ้องคดี ทั้งบัตรประจำตัวและข้อมูลทะเบียนประวัติคนต่างด้าว (ลาวอพยพ) ซึ่งเป็นเอกสารที่ทางราชการจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการควบคุมตรวจสอบและพิสูจน์ทราบตัวบุคคลได้ แม้สำนักทะเบียนกลางจะได้มีหนังสือซักซ้อมแนวทางปฏิบัติโดยได้ให้แนวปฏิบัติตามหนังสือ ที่ มท ๐๓๑๐.๑/ว ๑๗ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๐ ว่า ทะเบียนประวัติชนกลุ่มน้อย (รวมทั้งลาวอพยพ) ไม่ถือเป็นเอกสารทางทะเบียนราษฎรตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ และบัตรประจำตัวชนกลุ่มน้อยไม่ถือเป็นบัตรประจำตัวประชาชนตามพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ แต่เมื่อข้อมูลดังกล่าวเป็นหลักฐานอย่างหนึ่งที่ผู้ถูกฟ้องคดีสามารถนำมาประกอบในการใช้ดุลพินิจได้ว่าคนต่างด้าวรายดังกล่าวมีประวัติการสมรสหรือมีครอบครัวแล้วหรือไม่ ผู้ถูกฟ้องคดีย่อมรับฟังข้อเท็จจริงจากทะเบียนประวัติดังกล่าวได้ เนื่องจากไม่ได้นำมารับฟังเพื่อพิสูจน์ถึงความเป็นคนสัญชาติไทยของผู้ร้องหรือไม่ อีกทั้ง เงื่อนไขเกี่ยวกับการสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นเป็นเงื่อนไขที่ฝ่ายผู้ยื่นคำร้องได้ให้การรับรองกับพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอจดทะเบียนว่าตนมีคู่สมรสอยู่แล้วหรือไม่ เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบได้ตรวจสอบเงื่อนไขคุณสมบัติภายใต้ระเบียบหรือแนวปฏิบัติประกอบคำร้องของผู้ยื่นคำขอแล้ว หากไม่ปรากฏว่าผู้ยื่นคำขอมีคู่สมรสโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว กรณีจึงไม่มีเหตุผลใดหรือเหตุแห่งความสงสัยที่เจ้าหน้าที่ผู้รับจดทะเบียนจะไม่ดำเนินการให้ตามคำขอ ทั้งนี้เนื่องจากหากต่อมาในภายหลังปรากฏว่าการจดทะเบียนสมรสนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายอันเนื่องมาจากการผิดเงื่อนไขแห่งการสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ก็มีผลเพียงให้การสมรสเป็นโมฆะมาตั้งแต่ต้นซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้มีส่วนได้เสียกับการสมรสจะร้องขอให้การสมรสดังกล่าวเป็นโมฆะ ฉะนั้น การที่ผู้ถูกฟ้องคดีปฏิเสธไม่ยอมจดทะเบียนสมรสให้กับผู้ฟ้องคดีทั้งห้าโดยอ้างเหตุว่าไม่สามารถตรวจสอบคุณสมบัติตามเงื่อนไขการสมรสได้ จึงเป็นข้ออ้างที่ไม่อาจรับฟังได้ ส่วนกรณีที่ผู้ถูกฟ้องคดีกล่าวอ้างว่า

ศาลปกครองสูงสุด
1 ก.ย. 2557
ศาลปกครองสูงสุด

/ไม่อาจตรวจสอบ...

ไม่อาจตรวจสอบได้ว่าบุคคลต่างด้าวที่จะจดทะเบียนสมรสกับผู้ฟ้องคดีทั้งห้าเป็นญาติสืบสายโลหิตกันหรือไม่นั้น เห็นว่า เมื่อผู้ฟ้องคดีทั้งห้าเป็นคนสัญชาติไทยและไม่ปรากฏว่าการได้สัญชาติไทยได้มาโดยการแปลงสัญชาติ การเป็นพี่น้องสืบสายโลหิตที่ใกล้ชิดกันกับบุคคลต่างด้าวจนเข้าเงื่อนไขที่ไม่อาจจดทะเบียนสมรสกันได้ตามกฎหมายจึงเป็นสิ่งที่ไม่น่าจะเกิดขึ้นได้ ประกอบกับผู้ฟ้องคดีทั้งห้าก็ได้อยู่กินฉันสามีภรรยากับคู่สมรสที่เป็นคนต่างด้าวโดยเปิดเผยจนบางรายมีบุตรด้วยกันหลายคน รวมทั้งได้พักอาศัยและได้ประกอบอาชีพมีหลักฐานมั่นคง ถึงแม้จะไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าได้เข้ามาในประเทศไทยเมื่อใด แต่เมื่อพิจารณาจากสูติบัตรของบุตร ก็พอจะอนุมานได้ว่าได้เข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลาหลายสิบปี อีกทั้ง นายบุญทรง สีหะวงษ์ กำนันตำบลนาแห้วก็ได้ทำหนังสือรับรองว่าคู่สมรสของผู้ฟ้องคดีแต่ละรายมิได้เป็นญาติสืบสายโลหิตกัน ด้วยเหตุดังกล่าว จึงไม่มีเหตุแห่งความสงสัยอันควรที่จะสงสัยว่าบุคคลต่างด้าวที่ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าจะจดทะเบียนสมรสเป็นญาติสืบสายโลหิตกันหรือไม่ นอกจากนี้ หากผู้ถูกฟ้องคดีสงสัยหรือต้องการตรวจสอบก็อาจตรวจสอบเบื้องต้นได้โดยตรวจสอบจากข้อมูลทางทะเบียนของบิดามารดาหรือพี่น้องร่วมบิดามารดาของผู้ฟ้องคดีทั้งห้าซึ่งเป็นคนสัญชาติไทยว่ามีความเกี่ยวพันเป็นญาติพี่น้องกับบุคคลต่างด้าวดังกล่าวหรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ผู้ถูกฟ้องคดีสามารถใช้ดุลพินิจพิจารณาวินิจฉัยและตรวจสอบได้เช่นเดียวกันกับการจดทะเบียนสมรสของคนสัญชาติไทยด้วยกันในกรณีทั่วๆ ไปที่ไม่จำเป็นต้องมีการตรวจสารพันธุกรรม (DNA) ระหว่างคู่สมรสก่อนรับจดทะเบียน ดังนั้น การที่ผู้ถูกฟ้องคดีไม่รับจดทะเบียนสมรสให้แก่ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าโดยอ้างว่าไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าผู้ร้อง (ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าและคู่สมรสที่เป็นคนต่างด้าว) เป็นญาติสืบสายโลหิตกันหรือไม่ จึงเป็นข้ออ้างที่ไม่อาจรับฟังได้อีกเช่นกัน ดังนั้น การที่ผู้ถูกฟ้องคดีได้มีคำสั่งให้คู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้าหาหลักฐานไปพิสูจน์ให้ปรากฏว่ามีคุณสมบัติถูกต้องครบถ้วนตามเงื่อนไขแห่งการสมรส หนังสือรับรองสถานการณ์สมรสของบุคคลของกำนันตำบลนาแห้ว (ที่ถูกคือ หนังสือรับรองสถานะการสมรสของบุคคล) และได้มีหนังสืออำเภอนาแห้ว ที่ ลย ๐๙๑๗/๙๑๑ ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๙ หนังสืออำเภอนาแห้ว ที่ ลย ๐๙๑๗/๑๐๔๗ ลงวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๔๙ และหนังสืออำเภอนาแห้ว ที่ ลย ๐๙๑๗/๕๘๑ ลงวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๐ แจ้งให้คู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้าพิจารณาดำเนินการตามคำสั่งดังกล่าว จึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากกระทำโดยมีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร และเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ ดังนั้น การที่ผู้ถูกฟ้องคดี

ศาลปกครองสูงสุด
18 มิ.ย. 2557
ศาลปกครองสูงสุด

/ไม่ดำเนินการ...

ไม่ดำเนินการจดทะเบียนสมรสให้กับผู้ฟ้องคดีทั้งห้าและคู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้า ตามมาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ และข้อ ๗ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักการที่จะมุ่งเสริมสร้างให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็ง และเป็นการละเลยต่อหน้าที่ตามที่พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ กำหนดให้ต้องปฏิบัติ

ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษาให้ผู้ถูกฟ้องคดีดำเนินการจดทะเบียนสมรสให้กับผู้ฟ้องคดีทั้งห้าตามคำร้องขอจดทะเบียนและบันทึกทะเบียนครอบครัว ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ของผู้ฟ้องคดีทั้งห้ากับคู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้าภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา

ผู้ถูกฟ้องคดีอุทธรณ์ว่า คู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้าเป็นคนสัญชาติลาว เกิดและเติบโตที่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและเข้ามาอยู่อาศัยในราชอาณาจักรโดยผิดกฎหมาย โดยนางจวน จันทะคุณ นายสมศักดิ์ อินดิษฐ์ หรือ อินฤทธิ์ นายเส่ง มณีวงศ์ นางแก้ว อัคคะวง และ นางท่าน หรือ ถ่าน หรือ ฐาน เฉลิมรัตน์ ซึ่งร้องขอสมรสกับผู้ฟ้องคดีที่ ๑ ถึงผู้ฟ้องคดีที่ ๕ ได้เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเมื่อมีอายุ ๑๖ ปี ๒๗ ปี ๑๙ ปี ๒๔ ปี และ ๒๐ ปี ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในวัยเจริญพันธุ์อาจจะมีคู่สมรสแล้วในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งกรณีดังกล่าวกรมการปกครองได้เคยมีหนังสือลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓ ซักซ้อมแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจสอบเงื่อนไขและการจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลต่างด้าวกับบุคคลสัญชาติไทย สำหรับกรณีบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ให้รับคำร้องไว้ หากกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ร้องขอจดทะเบียนจะขาดคุณสมบัติตามเงื่อนไขแห่งการสมรส ให้นายทะเบียนยับยั้งการจดทะเบียนไว้ก่อนโดยอ้างมาตรา ๑๔๕๐ และมาตรา ๑๔๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กรณีเป็นญาติสืบสายโลหิตกันหรือมีคู่สมรสอยู่แล้ว เพื่อให้นำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ให้ปรากฏต่อนายทะเบียนว่ามีคุณสมบัติถูกต้องครบถ้วนตามเงื่อนไขแห่งการสมรส ผู้ถูกฟ้องคดีเห็นว่าอำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย เป็นอำเภอชายแดนติดกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีเพียงลำน้ำเหืองซึ่งกว้างประมาณ ๑๕ เมตร ถึง ๒๐ เมตร เป็นเส้นกั้นเขตแดน มีชุมชนสองฝั่งเป็นพี่น้องหรือใช้นามสกุลเดียวกัน จึงอาจมีกรณีปัญหาเกี่ยวกับการสืบสายโลหิตได้ แต่ผู้ร้องขอยังไม่ได้ดำเนินการให้สถานกงสุล

/ของประเทศ...

ศาลปกครองสูงสุด
18 มิ.ย. 2557
ศาลปกครองสูงสุด

ของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวประจำประเทศไทยจังหวัดขอนแก่น ตรวจสอบกรณีดังกล่าวอย่างเป็นทางการแต่อย่างใด ส่วนการรับรองของนายบุญทรง สีหะวงษ์ กำนันตำบลนาแห้ว ที่มีหนังสือรับรองความไม่เป็นญาติสืบสายโลหิตเดียวกันของผู้ฟ้องคดีทั้งห้ากับคู่สมรส และไม่มีคู่สมรสก่อนที่จะอพยพมาอยู่ในราชอาณาจักรไทย ไม่เป็นการรับรองตามกฎหมาย ทั้งพระราชบัญญัติลักษณปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ มิได้กำหนดเป็นอำนาจหน้าที่ของกำนันในเรื่องดังกล่าว ประกอบกับบุคคลต่างด้าวทั้งห้ามิได้เป็นราษฎรในปกครองดูแลของกำนันตั้งแต่กำเนิด จึงไม่ใช่ประจักษ์พยานที่รู้เห็นการเกิด การเป็นเครือญาติสืบสายโลหิต และสถานภาพการสมรสของบุคคลดังกล่าว ส่วนที่ศาลปกครองชั้นต้นวินิจฉัยว่า หากปรากฏภายหลังว่าการจดทะเบียนสมรสนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก็มีผลเพียงให้การสมรสเป็นโมฆะมาตั้งแต่ต้นนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีเห็นว่า เมื่อผู้ฟ้องคดีทั้งห้าและบุคคลต่างด้าวคู่สมรสอยู่กินกันเป็นเวลานานมีบุตรด้วยกันหลายคน สามารถอยู่ในราชอาณาจักรได้โดยตลอดและเป็นผู้สูงอายุแล้ว การสมรสดังกล่าวอาจเป็นเงื่อนไขที่ทำให้ได้รับสัญชาติไทยและสามารถถือสัญชาติของ ๒ ประเทศ ซึ่งเป็นปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร และอาจได้รับสวัสดิการที่รัฐให้กับผู้สูงวัยและสวัสดิการอื่น ซึ่งเป็นงบประมาณแผ่นดิน จึงต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ สำหรับกรณีที่ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าอ้างคำพิพากษาฎีกาที่ ๓๗๔๐/๒๕๓๕ นั้น มีข้อเท็จจริงที่ไม่ตรงกับคดีนี้ ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าและบุคคลต่างด้าวผู้ร้องขอสมรสจึงต้องดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบของราชการโดยติดต่อสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยอย่างเป็นทางการ เพื่อให้พิจารณารับรองข้อเท็จจริงเป็นหนังสือเพื่อประกอบการพิจารณาตามคำร้องขอจดทะเบียนสมรสดังกล่าว

ขอศาลปกครองสูงสุดมีคำพิพากษากลับคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นเป็นให้ยกฟ้องของผู้ฟ้องคดีทั้งห้า

ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าได้รับหมายแจ้งคำสั่งศาลให้ทำคำแก้อุทธรณ์โดยชอบแล้ว ไม่ทำคำแก้อุทธรณ์

ศาลปกครองสูงสุดออกนั่งพิจารณาคดี โดยได้รับฟังสรุปข้อเท็จจริงของตุลาการเจ้าของสำนวน และคำชี้แจงด้วยวาจาประกอบคำแถลงการณ์ของตุลาการผู้แถลงคดี

/ศาลปกครองสูงสุด...

ศาลปกครองสูงสุด
1 ๕ มิ.ย. 2557
ศาลปกครองสูงสุด

FINAL COPY

ศาลปกครองสูงสุดได้ตรวจพิจารณาเอกสารทั้งหมดในสำนวนคดี กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องประกอบแล้ว

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ เป็นบุคคลสัญชาติไทย ได้อยู่กินฉันสามีภรรยากับนางจวน จันทะคุณ ซึ่งเป็นบุคคลต่างด้าว (ลาวอพยพ) มีบุตรด้วยกัน ๒ คน โดยบุตรคนแรกมีอายุนับถึงวันฟ้อง ๓๐ ปี (วันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๔๙) ผู้ฟ้องคดีที่ ๒ เป็นบุคคลสัญชาติไทย ได้อยู่กินฉันสามีภรรยากับนายสมศักดิ์ อินดิษฐ์ ซึ่งเป็นบุคคลต่างด้าว (ลาวอพยพ) มีบุตรด้วยกัน ๓ คน โดยบุตรคนแรกมีอายุนับถึงวันฟ้อง ๓๑ ปี ผู้ฟ้องคดีที่ ๓ เป็นบุคคลสัญชาติไทย ได้อยู่กินฉันสามีภรรยากับนายเส่ง มณีวงศ์ ซึ่งเป็นบุคคลต่างด้าว (ลาวอพยพ) ผู้ฟ้องคดีที่ ๔ เป็นบุคคลสัญชาติไทย ได้อยู่กินฉันสามีภรรยากับนางแก้ว อัคคะวง ซึ่งเป็นบุคคลต่างด้าว (ลาวอพยพ) มีบุตรด้วยกัน ๓ คน โดยบุตรคนแรกมีอายุนับถึงวันฟ้อง ๒๙ ปี และผู้ฟ้องคดีที่ ๕ เป็นบุคคลสัญชาติไทย ได้อยู่กินฉันสามีภรรยากับนางท่าน เฉลิมรัตน์ ซึ่งเป็นบุคคลต่างด้าว (ลาวอพยพ) มีบุตรด้วยกัน ๒ คน โดยบุตรคนแรกมีอายุนับถึงวันฟ้อง ๓๖ ปี มูลคดีนี้สืบเนื่องมาจาก เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๔๙ ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าได้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อผู้ถูกฟ้องคดี ผู้ถูกฟ้องคดีโดยนายพงษ์ศักดิ์ ศิริวิชัย ตำแหน่งปลัดอำเภอ (เจ้าพนักงานปกครอง ๗ว.) ซึ่งได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่แทนนายทะเบียนอำเภอนาแห้วในขณะนั้น ปฏิเสธไม่ยอมจดทะเบียนสมรสให้โดยอ้างว่าคู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้าเป็นบุคคลต่างด้าว (ลาวอพยพ) ซึ่งเป็นบุคคลที่เข้าเมืองโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบหลักฐานได้ว่า ขณะยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสเป็นผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขการสมรส คือ เป็นญาติสืบสายโลหิตกันหรือไม่ หรือมีคู่สมรสอยู่หรือไม่ ตามมาตรา ๑๔๕๐ และมาตรา ๑๔๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นการวินิจฉัยสั่งการตามแนวทางตามหนังสือสั่งการ กรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๑๐.๒/ว ๑๑๗๐ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓ และได้มีหนังสืออำเภอนาแห้ว ที่ ลย ๐๙๑๗/๙๑๑ ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๙ แจ้งให้คู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้าไปขอหนังสือรับรองจากสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลในประเทศไทย ต่อมาผู้ฟ้องคดีทั้งห้ามีหนังสือลงวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๔๙ แจ้งผู้ถูกฟ้องคดีว่า ได้ไปติดต่อสถานกงสุลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวประจำประเทศไทยจังหวัดขอนแก่นแล้ว เจ้าหน้าที่สถานกงสุลแจ้งว่าสถานกงสุลไม่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องดังกล่าว แต่เป็นหน้าที่ของนายทะเบียนท้องที่ที่ออกบัตรประจำตัวลาวอพยพที่จะต้องดำเนินการเอง ดังนั้น

/การที่...

ศาลปกครองสูงสุด
๑๐ มิ.ย. 2557
ศาลปกครองสูงสุด

การที่ผู้ถูกฟ้องคดีไม่ยอมดำเนินการเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวจึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้ฟ้องคดีขอโต้แย้งคัดค้านคำสั่งนายทะเบียนดังกล่าวที่ไม่จดทะเบียนสมรสให้ และถือว่าเป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและยังยืนยันตามคำร้องเดิมว่า ขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีดำเนินการจดทะเบียนสมรสให้ต่อไป แต่ผู้ถูกฟ้องคดีได้มีหนังสืออำเภอนาแห้ว ที่ ลย ๐๙๑๗/๑๐๔๗ ลงวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๔๙ แจ้งผู้ฟ้องคดีทั้งห้าว่า เมื่อผู้ฟ้องคดีทั้งห้าไม่อาจหาพยานหลักฐานให้รับฟังได้ว่าคู่สมรสเป็นผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๕๐ และมาตรา ๑๔๕๒ กำหนด การที่ผู้ถูกฟ้องคดีไม่จดทะเบียนสมรสให้กับผู้ฟ้องคดีทั้งห้าจึงเป็นกรณีที่ได้ใช้ดุลพินิจสั่งการตามคำร้องขอจดทะเบียนสมรสตามอำนาจหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าไม่เห็นด้วย จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง ต่อมา ในระหว่างการพิจารณาคดี ผู้ฟ้องคดีทั้งห้ามีหนังสือลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ขอจดทะเบียนสมรสต่อผู้ถูกฟ้องคดีโดยแนบหลักฐานหนังสือรับรองของนายบุญทรง สีหะวงษ์ กำนันตำบลนาแห้ว ประกอบคำขอดังกล่าวด้วย แต่ผู้ถูกฟ้องคดีได้มีหนังสืออำเภอนาแห้ว ที่ ลย ๐๙๑๗/๔๘๑ ลงวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๐ แจ้งผู้ฟ้องคดีทั้งห้าว่า หนังสือรับรองสถานภาพการสมรสของบุคคลที่กำนันตำบลนาแห้วเป็นผู้รับรองดังกล่าวไม่ได้ระบุชื่อบุคคลที่ให้การรับรอง และไม่สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์ให้ปรากฏต่อนายทะเบียนว่าบุคคลที่ถูกรับรองมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขแห่งการสมรสได้ จึงยับยั้งการจดทะเบียนสมรสไว้ก่อนจนกว่าจะมีหลักฐานมาพิสูจน์ได้ ศาลปกครองชั้นต้นมีคำพิพากษาให้ผู้ถูกฟ้องคดีดำเนินการจดทะเบียนสมรสให้กับผู้ฟ้องคดีทั้งห้าตามคำร้องขอจดทะเบียนและบันทึกทะเบียนครอบครัว ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ของผู้ฟ้องคดีทั้งห้ากับคู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้า ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา ผู้ถูกฟ้องคดีอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นต่อศาลปกครองสูงสุด

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาคดีนี้แล้วเห็นว่า คดีมีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดีมีคำสั่งปฏิเสธที่จะดำเนินการจดทะเบียนสมรสให้ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าตามคำร้องขอจดทะเบียนและบันทึกทะเบียนครอบครัว ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๐ เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ตามมาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ บัญญัติว่า เมื่อมีการร้องขอให้จดทะเบียนสมรสแล้ว ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนสมรสให้ และในข้อ ๒ วรรคสอง ของกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความ

/ในพระราชบัญญัติ...

ศาลปกครองสูงสุด
16 มิ.ย. 2557
ศาลปกครองสูงสุด

ในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ กำหนดให้นายอำเภอเป็นนายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนอำเภอ ส่วนหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจดทะเบียนสมรสนั้น กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยในข้อ ๖ กำหนดว่า ในการร้องขอจดทะเบียนหรือบันทึก ผู้ร้องจะร้องขอต่อนายทะเบียน ณ สำนักทะเบียนอำเภอแห่งใดแห่งหนึ่งก็ได้ เว้นแต่การร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อกำนันท้องที่ตามข้อ ๑๗ เมื่อมีผู้ร้องขอจดทะเบียนหรือบันทึกแล้ว ข้อ ๗ กำหนดให้นายทะเบียนต้องรับจดทะเบียนหรือบันทึกให้ เว้นแต่จะปรากฏว่ามิได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายว่าด้วยการนั้น กรณีที่นายทะเบียนไม่สามารถดำเนินการตามความประสงค์ของผู้ร้องได้ ให้นายทะเบียนแจ้งให้ผู้ร้องทราบพร้อมเหตุผลที่ไม่สามารถดำเนินการได้ ข้อ ๘ กำหนดว่า ในการร้องขอจดทะเบียนหรือบันทึก ให้ผู้ร้องยื่นคำร้องตามแบบ คร. ๑ และให้นายทะเบียนตรวจสอบหลักฐานบัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรอื่นที่ทางราชการออกให้ สำหรับบุคคลซึ่งไม่ต้องมีบัตรประจำตัวประชาชนตามกฎหมาย หรือใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว รวมทั้งสำเนาทะเบียนบ้านของผู้ร้อง ถ้าผู้ร้องเป็นบุคคลต่างด้าวซึ่งไม่สามารถแสดงเอกสารหรือหลักฐานดังกล่าวได้ ให้นายทะเบียนตรวจสอบเอกสารหรือหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าผู้ร้องเป็นใครและมีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายไทยว่าด้วยการนั้นหรือไม่ และในข้อ ๑๓ กำหนดว่า เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องขอจดทะเบียนสมรส ณ สำนักทะเบียนอำเภอ ให้นายทะเบียนดำเนินการ ดังนี้ (๑) ตรวจสอบคำร้องและหลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้องทั้งสองฝ่าย (๒) ตรวจสอบว่าผู้ร้องทั้งสองฝ่ายมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายหรือไม่ ในกรณีที่ผู้ร้องเป็นผู้เยาว์ ให้ตรวจสอบหลักฐานของผู้ให้ความยินยอมหรือหลักฐานแสดงความยินยอม (๓) ลงรายการในทะเบียนสมรส (คร.๒) และใบสำคัญการสมรส (คร.๓) ให้ครบถ้วน ในกรณีที่ผู้ร้องทั้งสองฝ่ายประสงค์จะให้บันทึกข้อตกลงเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือเรื่องอื่น ให้นายทะเบียนบันทึกไว้ในช่องบันทึก (๔) ให้ผู้ร้อง ผู้ให้ความยินยอม (ถ้ามี) และพยานลงลายมือชื่อในทะเบียนสมรส (คร.๒) (๕) เมื่อเห็นว่าถูกต้อง ให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อในทะเบียนสมรส (คร.๒) และในใบสำคัญการสมรส (คร.๓) (๖) มอบใบสำคัญการสมรส (คร.๓) ให้แก่คู่สมรสฝ่ายละหนึ่งฉบับ รวมทั้งกล่าวอำนวยพรและแนะนำวิธีปฏิบัติในหน้าที่ระหว่างสามีภริยาตามสมควร และ (๗) ดำเนินการตามข้อ ๔๓ แต่มาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ได้บัญญัติห้ามมิให้

ศาลปกครองสูงสุด
๑๐ มิ.ย. 2557
ศาลปกครองสูงสุด

/นายทะเบียน...

นายทะเบียนจดทะเบียนสมรสเมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า การมิได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งมาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ และมาตรา ๑๔๔๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวได้ใช้บังคับโดยพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช ๒๔๗๗ ปัจจุบันมาตรา ๑๔๔๕ ได้มีการตรวจชำระใหม่และปรับปรุงเป็นมาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ และมาตรา ๑๔๕๒ ตามพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๙

สำหรับบุคคลต่างด้าวที่ประสงค์จะจดทะเบียนสมรสกับบุคคลสัญชาติไทยนั้น กรมการปกครองได้มีหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๑๐.๒/ว ๑๑๗๐ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓ ชักซ้อมแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจสอบเงื่อนไขและการจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลต่างด้าวกับบุคคลสัญชาติไทย ดังนี้ (๑) กรณีบุคคลต่างด้าวที่เข้ามาในประเทศไทยโดยชอบด้วยกฎหมายหรือได้รับอนุญาตให้มาอยู่เพียงชั่วคราวร้องขอจดทะเบียนสมรสกับบุคคลสัญชาติไทย (๑.๑) ให้ตรวจสอบคำร้องขอจดทะเบียนสมรสว่าถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ และให้ตรวจสอบบัตรประจำตัวผู้ร้องนั้นด้วย (๑.๒) ให้สอบสวนปากคำผู้ร้องขอจดทะเบียนไว้โดยละเอียดตามแบบ ปค. ๑๔ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงว่าผู้ร้องขอจดทะเบียนเป็นใคร อยู่ที่ไหน สัญชาติอะไร อาชีพอะไร มีรายได้เท่าใด และเข้ามาอยู่ในประเทศไทยนานเท่าใดแล้ว เมื่อจดทะเบียนแล้ว จะไปอยู่ที่ไหน (๑.๓) ให้ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ร้องขอจดทะเบียนทั้งสองฝ่ายว่ามีคุณสมบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ หรือไม่ (๑.๔) ให้ตรวจสอบหนังสือรับรองของสถานเอกอัครราชทูต หรือสถานกงสุลของผู้ร้องในประเทศไทย หรือจากองค์การที่รัฐบาลประเทศนั้นมอบหมาย ซึ่งหนังสือรับรองนั้นต้องระบุในเรื่องต่อไปนี้ ผู้ร้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายไทย และเหมาะสมที่จะทำการสมรสกับบุคคลสัญชาติไทยหรือไม่ ผู้ร้องประกอบอาชีพอะไรและมีรายได้เท่าใด สถานภาพทางการสมรสของผู้ร้องเป็นโสดหรือสมรสแล้ว หากสมรสแล้ว มีภาระผูกพันที่ต้องรับผิดชอบในเรื่องอะไรบ้าง ระบุชื่อบุคคลที่ทางราชการสามารถติดต่อและขอทราบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมได้ จำนวน ๒ คน ซึ่งมีถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนาเดียวกับผู้ร้อง ในกรณีที่เป็นหนังสือรับรองโดยองค์การที่รัฐบาลต่างประเทศมอบหมายหนังสือรับรองนั้นจะต้องผ่านการรับรองจากสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลไทยในประเทศนั้นรับรองว่าเป็นเอกสารที่ถูกต้อง หากมิได้ผ่านการรับรอง

/จากสถาน...

ศาลปกครองสูงสุด
1 ๑ มิ.ย. 2557
ศาลปกครองสูงสุด

จากสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลไทยในประเทศนั้น ให้นายทะเบียนส่งหนังสือรับรองฉบับนั้นไปสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง เพื่อจะได้ส่งให้กระทรวงการต่างประเทศดำเนินการต่อไป (๒) กรณีบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมายร้องขอจดทะเบียนสมรสกับบุคคลสัญชาติไทยหรือกับบุคคลต่างด้าวด้วยกันเอง (๒.๑) ให้ดำเนินการเหมือนกับข้อ ๑.๑ – ๑.๓ (๒.๒) ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรสจะขาดคุณสมบัติตามเงื่อนไขแห่งการสมรส ก็ให้นายทะเบียนยับยั้งการจดทะเบียนไว้ก่อน โดยอ้างข้อกฎหมาย เช่น มาตรา ๑๔๕๐ และมาตรา ๑๔๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ ว่านายทะเบียนไม่อาจตรวจสอบหลักฐานได้ว่าขณะที่ผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรส ผู้ร้องเป็นญาติสืบสายโลหิตกันหรือไม่ หรือมีคู่สมรสอยู่หรือไม่ เป็นต้น เพื่อให้ผู้ร้องหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ให้ปรากฏต่อนายทะเบียนว่ามีคุณสมบัติถูกต้องครบถ้วนตามเงื่อนไขแห่งการสมรส (๓) การดำเนินการตามข้อ ๑ และข้อ ๒ ให้รับคำร้องไว้ก่อนทุกครั้ง

เมื่อพิเคราะห์จากหลักกฎหมายแล้วเห็นว่า การสมรสคือการที่ชายและหญิงตกลงใช้ชีวิตร่วมกันเพื่อสร้างครอบครัว ซึ่งถือเป็นหน่วยของสังคมที่สำคัญที่สุดเนื่องจากสถาบันครอบครัวเป็นรากฐานของสังคม การสมรสจึงถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งในบรรดาสิทธิขั้นพื้นฐานทั้งหลายของความเป็นมนุษย์ การสมรสเพื่อสร้างครอบครัวจึงไม่อาจถูกจำกัดสิทธิเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา สภานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา และการศึกษาอบรม อย่างไรก็ตาม รัฐไม่อาจปล่อยให้บุคคลสมรสกันได้อย่างเสรีโดยปราศจากหลักเกณฑ์หรือการควบคุม แต่หลักเกณฑ์หรือการควบคุมที่รัฐกำหนดขึ้นใช้บังคับนั้น ย่อมต้องอยู่บนพื้นฐานของการที่จะมุ่งเสริมสร้างให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็งและมั่นคง การกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบหรือรับจดทะเบียนจึงต้องปฏิบัติหรือดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักการที่จะมุ่งเสริมสร้างให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็งและมั่นคงดังกล่าว

คดีนี้เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ เป็นบุคคลสัญชาติไทย ได้อยู่กินฉันสามีภรรยากับนางจวน จันทะคุณ บุคคลต่างด้าว (ลาวอพยพ) จนมีบุตรด้วยกัน ๒ คน โดยบุตรคนแรกมีอายุนับถึงวันฟ้อง ๓๐ ปี (วันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๔๙) ผู้ฟ้องคดีที่ ๒ เป็นบุคคลสัญชาติไทย ได้อยู่กินฉันสามีภรรยากับนายสมศักดิ์ อินดิษฐ์ บุคคลต่างด้าว

/(ลาวอพยพ)...

ศาลปกครองสูงสุด
1 ก ส. 2557
ศาลปกครองสูงสุด

(ลาวอพยพ) จนมีบุตรด้วยกัน ๓ คน โดยบุตรคนแรกมีอายุนับถึงวันฟ้อง ๓๑ ปี ผู้ฟ้องคดีที่ ๓ เป็นบุคคลสัญชาติไทย ได้อยู่กินฉันสามีภรรยากับนายเส่ง มณีวงศ์ บุคคลต่างด้าว (ลาวอพยพ) ผู้ฟ้องคดีที่ ๔ เป็นบุคคลสัญชาติไทย ได้อยู่กินฉันสามีภรรยากับนางแก้ว อัคคะวง บุคคลต่างด้าว (ลาวอพยพ) จนมีบุตรด้วยกัน ๓ คน โดยบุตรคนแรกมีอายุนับถึงวันฟ้อง ๒๙ ปี และผู้ฟ้องคดีที่ ๕ เป็นบุคคลสัญชาติไทย ได้อยู่กินฉันสามีภรรยากับนางท่าน เฉลิมรัตน์ บุคคลต่างด้าว (ลาวอพยพ) จนมีบุตรด้วยกัน ๒ คน โดยบุตรคนแรกมีอายุนับถึงวันฟ้อง ๓๖ ปี จากข้อเท็จจริงข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ก่อนที่คู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้าจะยื่นคำขอจดทะเบียนสมรสต่อผู้ถูกฟ้องคดีในวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๔๙ แต่ละคนได้เข้ามาอยู่กินฉันสามีภรรยากับคู่สมรสของตนในประเทศไทยเป็นเวลาหลายสิบปี ดังนั้น จึงเป็นเรื่องยากที่จะตรวจสอบหรือยากที่จะนำหลักฐานทางทะเบียนของบุคคลต่างด้าวเหล่านี้ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมาแสดงให้ผู้ถูกฟ้องคดีเห็นว่าไม่เคยสมรสมาก่อน เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดี (นายปิยะชาย ศรีบุรินทร์) ได้เสนอความเห็นต่อผู้ถูกฟ้องคดีว่า เนื่องจากคู่สมรสของผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรสเป็นบุคคลต่างด้าว (ลาวอพยพ) ทำให้ไม่อาจตรวจสอบหลักฐานได้ว่าขณะที่ผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรส ผู้ร้องเป็นญาติสืบสายโลหิตกันหรือไม่ หรือมีคู่สมรสอยู่หรือไม่ ตามมาตรา ๑๔๕๐ และมาตรา ๑๔๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ เห็นควรให้ผู้ร้องหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ให้ปรากฏต่อนายทะเบียนว่ามีคุณสมบัติถูกต้องครบถ้วนตามเงื่อนไขแห่งการสมรส ผู้ถูกฟ้องคดี (นายมนัสวรรธ บุญสมวัฒนวงศ์) ได้สั่งการให้ดำเนินการขอหลักฐานเพิ่มเติมตามมาตรา ๑๔๕๐ และมาตรา ๑๔๕๒ แห่งประมวลกฎหมายดังกล่าว ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าได้มอบอำนาจให้นายรังสรรค์ อินทจันทร์ ไปติดต่อสถานกงสุลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวประจำประเทศไทยที่จังหวัดขอนแก่น เจ้าหน้าที่สถานกงสุลแจ้งว่าไม่ใช่หน้าที่ที่จะรับรองเรื่องดังกล่าว แต่เป็นหน้าที่ของนายทะเบียนท้องที่ที่ออกบัตรประจำตัวคนลาวอพยพ คือ นายทะเบียนครอบครัวซึ่งมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเงื่อนไขการสมรส ต่อมา ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าได้ขอให้กำนันตำบลนาแห้วรับรองสถานภาพการสมรสของบุคคลที่ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าขอจดทะเบียนสมรสด้วยว่าบุคคลดังกล่าวได้มาอยู่กินร่วมกันฉันสามีภรรยาในเขตปกครองของกำนันมานานกว่า ๓๐ ปี ซึ่งเมื่อพิจารณากับข้อเท็จจริงที่บุคคลต่างด้าวซึ่งเป็นผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนสมรสต่อผู้ถูกฟ้องคดี และผู้ฟ้องคดีทั้งห้า

ศาลปกครองสูงสุด
18 มิ.ย. 2557
ศาลปกครองสูงสุด

/ได้รับรอง...

ได้รับรองตนเองว่ายังไม่มีคู่สมรสมาก่อน รวมทั้งนายบุญทรง สีหะวงษ์ กำนัน ตำบลนาแห้ว ได้มีหนังสือรับรองสถานภาพการสมรสของบุคคลดังกล่าว โดยมีข้อความที่ว่า "กรณีเกี่ยวกับเงื่อนไขการสมรสว่า บุคคลต่างด้าว (คนลาวอพยพ) มีคู่สมรสอยู่ก่อนหรือไม่นั้น ข้าพเจ้าขอชี้แจงและยืนยันว่า บุคคลทั้งห้าดังกล่าว ได้มาอยู่กินฉันสามีภรรยาในเขตปกครองของข้าพเจ้ามานานกว่า ๓๐ ปี..." ก็ย่อมมีน้ำหนักเพียงพอที่จะรับฟังได้ว่าคู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้าไม่มีคู่สมรสตามมาตรา ๑๔๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบกับปรากฏข้อเท็จจริงตามคำให้การของผู้ถูกฟ้องคดีว่า ผู้ถูกฟ้องคดีมีหลักฐานข้อมูลต่าง ๆ ของคู่สมรสที่เป็นคนต่างด้าว (ลาวอพยพ) อยู่ในความครอบครอง ทั้งบัตรประจำตัวและข้อมูลทะเบียนประวัติคนต่างด้าวซึ่งเป็นเอกสารที่ทางราชการจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการควบคุมตรวจสอบและพิสูจน์ทราบตัวบุคคลได้ ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่า ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าไม่อยู่ในเงื่อนไขต้องห้ามมิให้จดทะเบียนสมรส เนื่องจากเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรง หรือมีคู่สมรสอยู่ตามมาตรา ๑๔๕๐ และมาตรา ๑๔๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังกล่าวแต่อย่างใด ดังนั้น การที่ผู้ถูกฟ้องคดีปฏิเสธที่จะดำเนินการจดทะเบียนสมรสให้กับผู้ฟ้องคดีทั้งห้าตามคำร้องขอจดทะเบียนและบันทึกทะเบียนครอบครัวลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๐ จึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ส่วนที่ผู้ถูกฟ้องคดีอุทธรณ์ว่า บุคคลต่างด้าวซึ่งเป็นคู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้าได้เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทย ในขณะที่มีอายุ ๑๖ ปี ๒๗ ปี ๑๙ ปี ๒๔ ปี และ ๒๐ ปี ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในวัยเจริญพันธุ์อาจจะมีคู่สมรสแล้วในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงต้องมีการตรวจสอบข้อมูลทางทะเบียนราษฎรและการนำหลักฐานทางทะเบียนของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมาแสดงเพื่อประกอบคำร้องขอสมรสตามกฎหมายไทย โดยอ้างว่ากรมการปกครองได้มีหนังสือซักซ้อมแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจสอบเงื่อนไขและการจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลต่างด้าวกับบุคคลสัญชาติไทย สำหรับกรณีบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น เห็นว่า แม้บุคคลต่างด้าวซึ่งเป็นคู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้าบางรายหรือทุกคนจะเคยมีคู่สมรสมาก่อนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เนื่องจากอยู่ในวัยเจริญพันธุ์ก็ตาม แต่การที่บุคคลต่างด้าวดังกล่าวได้เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทย และอยู่กินฉันสามีภรรยากับคู่สมรสของตนซึ่งเป็นบุคคลสัญชาติไทยเป็นเวลายาวนานหลายสิบปี จนมีบุตร

/ด้วยกัน...

ศาลปกครองสูงสุด
๑ ธ.ค. 2557
ศาลปกครองสูงสุด

ด้วยกัน ซึ่งบุตรคนแรกของแต่ละคนก็มีอายุระหว่าง ๒๙ ปี ถึง ๓๖ ปี ย่อมต้องถือได้ว่าบุคคลต่างด้าวเหล่านี้จงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่ง ประกอบหนังสือกรมการปกครองที่ซักซ้อมแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจสอบเงื่อนไขและการจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลต่างด้าวกับบุคคลสัญชาติไทยเป็นหนังสือสั่งการภายในของหน่วยงานอันเป็นการกำหนดขั้นตอนและแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น ไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการจดทะเบียนสมรสกำหนดให้ต้องดำเนินการดังกล่าว อีกทั้งการพิจารณาว่าผู้ฟ้องคดีทั้งห้าและคู่สมรสจะเป็นผู้มีคุณสมบัติต้องห้ามในกรณีเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมา หรือเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดา หรือมีคู่สมรสอยู่ในขณะที่ต้องขอจดทะเบียนสมรส อันจะทำให้เงื่อนไขแห่งการสมรสไม่ถูกต้องครบถ้วนหรือไม่นั้น ผู้ถูกฟ้องคดีสามารถสอบสวนและตรวจสอบได้ตามอำนาจและหน้าที่ที่มีอยู่ตามกฎหมาย การที่ผู้ถูกฟ้องคดีผลักภาระให้ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าจะต้องนำพยานหลักฐานหนังสือรับรองของสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลมาพิสูจน์คุณสมบัติตามเงื่อนไขแห่งการสมรสดังกล่าว จึงเป็นการสร้างภาระเกินสมควรให้แก่ประชาชน การที่ผู้ถูกฟ้องคดีอ้างเหตุดังกล่าวเพื่อปฏิเสธการจดทะเบียนสมรสตามที่ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าร้องขอ จึงเป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย อุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีในประเด็นนี้ฟังไม่ขึ้น

สำหรับที่ผู้ถูกฟ้องคดีอุทธรณ์ว่า ตามพระราชบัญญัติลักษณปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ มิได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่กำนันในการรับรองกรณีดังกล่าว และคนต่างด้าวทั้งห้าไม่ได้เป็นราษฎรในปกครองดูแลของกำนันมาแต่กำเนิด กำนันจึงมิใช่ประจักษ์พยานที่รู้เห็นการเกิดรวมถึงการเป็นเครือญาติสืบสายโลหิต และสถานภาพการสมรสของบุคคลดังกล่าว นั้น เห็นว่า ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่บัญญัติให้กำนันมีหน้าที่ช่วยเหลือนายอำเภอในการตรวจตรารักษาความปกติเรียบร้อยในตำบล ควบคุมดูแลราษฎรในตำบลและหมู่บ้าน ประสานหรืออำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในตำบลหมู่บ้านในการติดต่อหรือรับบริการกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ กำนันในฐานะที่เป็นผู้ปกครองตำบลจึงย่อมรู้จักบุคคลที่เป็นลูกบ้าน รวมทั้งบุคคลที่เข้ามาพำนักอยู่ในเขตปกครองของตนและมีหน้าที่ดูแลทุกข์สุขของลูกบ้าน เมื่อคู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้าซึ่งเป็นลาวอพยพและเป็นลูกบ้านมีความประสงค์จะจดทะเบียนสมรสภายหลังจากที่ได้อยู่กินฉันสามีภรรยากับผู้ฟ้องคดีทั้งห้าเป็นเวลาหลายสิบปี เพื่อให้ครอบครัวมีความมั่นคง และเพื่อให้เกิดสิทธิ

ศาลปกครองสูงสุด
๑๙ มิ.ย. ๒๕๕๗
ศาลปกครองสูงสุด

/ตามกฎหมาย...

ตามกฎหมาย จึงย่อมเป็นภาระหน้าที่ของกำนันที่จะให้การดูแลช่วยเหลือด้วยการให้คำรับรองตามข้อเท็จจริงว่าบุคคลดังกล่าวได้มาอยู่กินร่วมกันฉันสามีภรรยาในเขตปกครองของตนมานานกว่า ๓๐ ปี แม้ว่าจะมิใช่ประจักษ์พยานที่รู้เห็นการเกิดรวมทั้งสถานภาพการสมรสและการรับรองจะไม่ได้ระบุว่ารับรองให้แก่ผู้ใดก็ตาม แต่หนังสือรับรองดังกล่าวรับฟังได้ว่าเป็นการรับรองสถานภาพของคู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้า และการไม่เป็นเครือญาติสืบสายโลหิต ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีสมควรรับฟังและพิจารณาใช้ดุลพินิจในทางที่เป็นคุณกับผู้ฟ้องคดีทั้งห้า อุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีในประเด็นนี้ฟังไม่ขึ้น

กรณีที่ผู้ถูกฟ้องคดีอุทธรณ์ว่า การสมรสทำให้คนต่างด้าวได้สัญชาติไทยและได้รับสวัสดิการที่รัฐให้กับผู้สูงวัย เป็นเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและสวัสดิการอื่น ซึ่งเป็นงบประมาณแผ่นดินจึงต้องพิจารณาอย่างรอบคอบนั้น เห็นว่า การสมรสกรณีนี้ไม่ได้ทำให้คู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้าได้สัญชาติไทยทันที แต่การสมรสตามกฎหมายก่อให้เกิดสิทธิที่จะยื่นคำขอแปลงสัญชาติไทยได้ หรือการที่หญิงซึ่งเป็นคนต่างด้าวถ้าประสงค์จะได้สัญชาติไทย ก็มีสิทธิยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ได้สัญชาติไทยเป็นอำนาจดุลพินิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ ส่วนสิทธิที่จะได้รับสวัสดิการย่อมเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องให้ความช่วยเหลือในกรณีเป็นบุคคลสัญชาติไทย ซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ได้รับรองสิทธิดังกล่าวให้ หากภายหลังคู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้าได้สัญชาติไทย ก็ย่อมมีสิทธิตามกฎหมายดังกล่าว อุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีในประเด็นนี้ไม่อาจรับฟังได้เช่นกัน

การที่ศาลปกครองชั้นต้นมีคำพิพากษาให้ผู้ถูกฟ้องคดีดำเนินการจดทะเบียนสมรสให้กับผู้ฟ้องคดีทั้งห้าตามคำร้องขอจดทะเบียนและบันทึกทะเบียนครอบครัว ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ของผู้ฟ้องคดีทั้งห้ากับคู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้า ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา ศาลปกครองสูงสุดเห็นพ้องด้วยบางส่วน แต่เนื่องจากคดีนี้เป็นคดีพิพาทตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๑) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงต้องกำหนดคำบังคับตามมาตรา ๗๒ วรรคหนึ่ง (๑) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ศาลปกครองจึงไม่อาจกำหนดคำบังคับให้ผู้ถูกฟ้องคดีดำเนินการจดทะเบียนสมรสให้กับผู้ฟ้องคดีทั้งห้าได้ แต่ศาลอาจมีข้อสังเกตเกี่ยวกับ

ศาลปกครองสูงสุด
1 ธ.ค. 2557

/แนวทางหรือ...

แนวทางหรือวิธีดำเนินการให้เป็นไปตามคำพิพากษาได้ ตามมาตรา ๖๙ วรรคหนึ่ง (๘) แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

พิพากษาแก้คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นเป็นพิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ปฏิเสธที่จะดำเนินการจดทะเบียนสมรสให้กับผู้ฟ้องคดีทั้งห้าตามคำร้องขอจดทะเบียนและบันทึกทะเบียนครอบครัว ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ของผู้ฟ้องคดีทั้งห้ากับคู่สมรสของผู้ฟ้องคดีทั้งห้า โดยมีข้อสังเกตให้ผู้ถูกฟ้องคดีดำเนินการจดทะเบียนสมรสให้กับผู้ฟ้องคดีทั้งห้าตามคำร้องขอดังกล่าว

นายนพดล เฮงเจริญ ตุลาการเจ้าของสำนวน
ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

นายชาญชัย แสวงศักดิ์
ตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองสูงสุด

นายสมรรถชัย วิศาลาภรณ์
ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

นายประวิตร บุญเทียม
ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

นายสมชัย วัฒนการุณ
ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

ตุลาการผู้แถลงคดี : นายวิจิตต์ รักถิ่น

ศาลปกครองสูงสุด
18 มิ.ย. 2557
ศาลปกครองสูงสุด